

OKULOMOTOR, TROKLEAR ve ABDUSENS SİNİR PATOLOJİLERİ

Yrd. Doç. Dr. Harun Yüksel

OKULOMOTOR SİNİR FELCİ

NÖROANATOMİ

- **3. kranial sinir nükleer kompleksi**
- **3. kranial sinir fasikülü**
- **3. kranial sinir interpedunküler ve subaraknoid kısmı**
- **3. kranial sinir kavernoöz sinüs içindeki kısmı**
- **3. kranial sinir orbita içindeki kısmı**

3. kranial sinir nukleer kompleksi

- **Superior, medial ve inferior rektus kasları**
- **İnferior oblik kası**
- **Levator palpebra superioris kası**
- **Pupilla sfinkteri ve silier cisime parasempatik innervasyon**
- **3. kranial sinir nükleer kompleksi superior colliculus seviyesinde rostral mezensefalonda periaquaduktal gri cevherinin hemen altında yer almaktadır.**
- **Her iki kapağın levator palpebra superioris kasına tek bir dorsal-caudal orta nukleus innervasyon sağlar**
- **3. kranial sinir nukleus kaynaklı ptosis daima bilateraldir Diğer tüm subnukleuslar çifttir**
- **Edinger Westphal subnukleusları ipsilateral pupillanın konstriktörlerine parasempatik motor innervasyon sağlar**
- **Medial, inferior rektus ve inferior oblik subnukleusları ipsilateral innervasyon sağlarlar**
- **Superior rektus fasikülleri çaprazlaşırlar ve kontralateral innervasyon sağlarlar**

4. kranial sinir nukleusu kontralateral superior oblik kasına innervasyon sağlar

- Superior rektus ve superior oblik kaslarının nükleer kaynakları kontralateral yerleşimlidir

3. kranial sinir fasikülü

Efferan lifler ventral olarak red nukleus ve pedunküllerden geçerek mezensefalonu terk eder

3. kranial sinirin interpedunküler ve subaraknoid kısmı

- Superior serebellar ve posterior serebral arterlerin arasından geçerler
- ‘Circle of Willis’ ile yakın ilişki içinde subaraknoid aralıkta ilerler
- Tentoriumun serbest kenarı ve posterior klinoidin lateralinden geçerek durayı deler

3. kranial sinir kavernoöz sinüs içindeki kısmı

- Kavernoöz sinüsün lateral duvarında 3., 4., 5. Kranial sinirin oftalmik ve maksiller dalı ile birlikte superior orbital fissüre doğru ilerlerler
- Superior orbital fissüre girmeden 4-5 mm önce superior ve inferior dallarına ayrılır

3. kranial sinir orbita içindeki kısmı

- Superior orbital fissür yolu ile Zinn halkasının içinden geçerek orbita içine girerler
- İ inferior dal: medial ve inferior rektus, inferior oblik ve silier gangliona giden parasempatik kökü taşır
- Superior dal: superior rektus ve levator palpebra superioris kaslarını innerve eder
- Pupillaya giden motor lifler 3. kranial sinirin periferinde yer alırlar inferior dal içindeki parasempatik innervasyon lifleri silier ganglion içinde sinaps yaparlar
- Buradan çıkan aksonlar *kısa posterior silier sinir* olarak globun posteriorundan girerler
- Koroid ve sklera arasından ilerleyerek pupilla sfinkterini ve silier cismi (akomodasyon) innerve ederler

Afferan pupiller yol

- Optik trakt
- Pretektal nukleus
- Edinger Westphal subnukleus
- 4., 6. ve 3. kranial sinir nukleusları MLF yolu ile entegrasyon sağlarlar
- Bu yolun vestibüler nukleer kompleks ile majör bağlantıları vardır

3. kranial sinirin arteriel beslenmesi

- İnternal karotis arterin inferolateral gövdesi
- Basiller arter sistemi (posterior perforan madde bölgesi)
- Serbest tentorial bölge arteri (suprakavernöz alanda)

OKULOMOTOR SİNİR FELCİ NEDENLERİ

<i>Nükleer</i>	Enfarktüs Demyelinizasyon Metastatik tümör
<i>Fasiküler</i>	Enfarktüs Demyelinizasyon (ender) Tümör
<i>Interpedunküler ve Subaraknoid</i>	Anevrizma Travma Menenjit

<i>Kavernöz sinüs</i>	Karotiko-kavernöz fistül Granülatöz enflamasyon (Tolosa-Hunt Sendromu) İntrakavernöz anevrizma Pitüiter tümörün ekstrasellar yayılımı Menenjiom Sfenoid sinüs karsinomu Metastatik tümör Mukormikosis (diğer fungal enfeksiyonlar) Herpes Zoster
<i>Orbita</i>	Nonspesifik enflamasyon (Psödötümör) Travma Tümör İskemik (diabetik) oftalmopleji
<i>Diğer</i>	Polinörit (Guillain Barre-Fischer Sendromu) Siklik okulomotor felci (Bielschowsky) Migren Arterit

Nükleer Lezyonlar

Daroff'un klinik kuralları:

Nükleer tutulumu gerektiren durumlar

Ptozis olmaksızın bilateral 3. kranial sinir felci (bilateral korunmuş levator fonksiyonu)

Bilateral ptosisli ve kontralateral superior rektus felçli unilateral 3. kranial sinir felci

Nükleer lezyonu ekarte ettiren durumlar

Unilateral ptosis

Unilateral internal oftalmopleji

Normal kontralateral superior rektus fonksiyonlu unilateral eksternal oftalmopleji

Nükleer lezyonu ne ekarte ettiren ne de gerektiren durumlar

Bilateral total 3. sinir felci

Bilateral ptosis

Bilateral oftalmopleji

Bilateral medial rektus felci

Izole unilateral tek kas tutulumu (levator ve superior rektus kası hariç)

- İzole nükleer 3. kranial sinir lezyonları ender
- Enfarktüs
- Metastatik, lenfoproliferatif ve primer neoplastik hastalıklar
- **WEBINO** (Wall-eyed bilateral internuclear ophthalmoplegia) Exotropya ve konverjans kaybı ile ortaya çıkan bilateral internükleer oftalmopleji
- Edinsel binükleer oftalmopleji nadir mezensefalik perforan arterlerin embolik veya trombotik oklüzyonu ile Konjenital bilateral total oftalmopleji

Fasiküler lezyonlar

- Eşlik eden beyin sapı bulguları tanı koydurucu
- Kontralateral hemipleji + 3. kranial sinir felci = *Weber Sendromu (piramidal sistem hasarı)*
- Kontralateral ataksi ve tremor + 3. kranial sinir felci = *Benedikt Sendromu (red nükleus- kontralateral ekstrapiramidal hasarı)*
  - En sık neden mezensefalik vasküler olaylardır

İnterpedünküler ve subaraknoid lezyonlar

- Rostral Basiller arter anevrizmaları Posterior komünikan arter anevrizması (en sık spontan 3. kranial sinir felci nedeni)
- Travma

1. Beyin sapından çıkan dalcıkların avülziyonu

2. Sinir gövdesinin proksimal kısmının kontüzyon nekrozu

3. Superior orbital fissür seviyesinde sinir gövdesinin

intra ve perinöral hemorajisi

- Baziller menenjit

- Pupillomotor lifler sinirin superolateral kısmında yer alırlar
- Travma ve anevrizmadan etkilenirler
- İskemik patolojilerden etkilenmezler
- Uncal herniasyonda 3. kranial sinir gerilebilir veya

tentoriumun kenarına sıkışabilir (Hutchinson pupil)

Kavernöz lezyonlar

- Enflamatuar hastalıklar, tümör, anevrizma, arterio-venöz fistül veya tromboz
- 4., 6. ve 5. kranial sinirin oftalmik dalı da tutulur
- Sempatik parezi nedeni ile pupilla dilatasyonu minimaldir
- 5. kranial sinirin 1. dalı boyunca his kaybı
- 3. kranial sinir lezyonları parsiyel karakterdedir

Orbital lezyonlar

- 6. sinir güçsüzlüğü ve proptosis eşlik eder
- Proptosis yok ise ayırıcı tanı
- Orbital psödotümör
- Travma
- Orbita apeks sendromları
- Orbita tabanının 'blow-out' kırığı sonucu inferior dalın etkilenmesi ile 'blown pupil' gelişebilir

İskemik (diabetik) okulomotor felci

- Latent diabet
- Akut oftalmopleji
- Rekürrens
- İzole iskemik kranial nöropati
- Akut başlangıçlı ağrı

- Pupilla korunmuştur
- İyileşme: birkaç hafta-4 ay
- Patoloji: Minimal aksonal dejeneresans gösteren fokal demiyelinizasyon
- Remiyelinizasyon
- Aberran rejenerasyon görülmez
- İntrakavernöz veya subaraknoid kısım iskemisi

Okulomotor sinkinezi (aberran rejenerasyon)

- 3. kranial sinir hasar sonrası rejenerasyon olabilir
- Travma ve kompresyon sonrası rejenerasyon olan aksonlar yanlış yönelerek yanlış kas veya kasları innerve edebilir
- Addüksiyon veya depresyon (psödo-Graefe fenomeni) yapmak isterken kapak elevasyonu olabilir
  - Silier ganglion yolu ile pupilla sfinkteri etkilenebilir
  - İskemik mononöropatide görülmez
- Miyelin tabakası ve perinöriumun anevrizma, tümör veya travma sonrası hasarı ile oluşur
  - Nadiren oftalmoplejik migren sonrası görülür
  - *Primer aberran rejenerasyon*
  - *Sekonder aberran rejenerasyon*

Diğer Nedenler

- Herpes Zoster
- Akut enfeksiyöz polinöropati

Guillain Barre Sendromu

Landry'nin assendan paralizisi

Fisher Sendromu

- Oftalmoplejik migren
- Çocukluk çağı okulomotor felçleri

Konjenital veya travmatik

Tümör, anevrizma, menenjit

Postenfeksiyöz/postimmünizasyon nöropatileri

Migren

- **Siklik okulomotor felci**

Paretik faz

Spastik faz

Trokleer Sinir Anatomisi

- **Nükleus:** Okulomotor sinir kompleksinin hemen altında, gri cevher içerisinde
- **Fasiküler kısım:** Ön medüller velum içinde çaprazlaşır, inferior kollikulusun hemen altında orta beyin arka yüzünden dışarı çıkar

Serebral Bağlantılar

- Kortikonükleer fibriller
- Tektobulber fibriller
- Medial longitudinal fasikulus

Trokleer Sinir Anatomisi

- **Subaraknoid kısım:** Beyin sapı etrafında kıvrım yapar, tentorium serebellinin serbest kenarında öne gelir, arka klinoid'in yakınında dura'yı delerek kavernöz sinüs'e girer

Trokleer Sinir Anatomisi

- **İntrakavernöz kısım:** Kavernöz sinüs'ün lateral duvarı, superior orbital fissur
- **İntraorbital kısım:** Orbita tavanı altında öne, mediale gelir ve kasa üst sınırından girer

Trokleer Sinir Nükleer ve Fasiküler Patoloji Sebepleri

- **İntrinsik orta beyin lezyonları:**

Travma

Tümörler;

Medulloblastoma

Ependimoma

Metastatik

Demyelinizan hast; MS

İnme

İskemik

Hemorajik

Arteriovenöz malformasyonlar

Ekstrinsik orta beyin lezyonları:

Tümörler;

Pinealoma

Metastatik

Hidrosefali

Akuaduktal stenoz

KLİNİK

- **Hiperdeviasyon:** Baş o taraf omuza eğildiğinde artar (Bielschowsky testi)
- **Adduksiyonda sınırlı depresyon**
- **Diplopi:** Vertikal karakterli, aşağı bakışta artar
- **Baş pozisyonu:** Diplopiden korunmak amacı ile, çene aşağı doğru, yüz karşı tarafa doğru dönük, baş karşı taraf omuza eğik

Abdusens Sinir Anatomisi

- **Nükleus:** Dördüncü ventrikül tabanının hemen altında, önemli beyin sapı yapıları ile komşuluk halinde

Nükleusta iki hücre grubu vardır:

1. Motor nöronlar
2. Diğer beyin yapıları ile bağlantıda rol alan nöronlar

Abdusens Sinir Anatomisi

- **Fasiküler kısım:** Seyri sırasında fasiyal ve trigeminal sinir ile piramidal traktus ile yakın komşulukta, pons-medulla oblongata birleşim yerinden dışarı çıkar

Abdusens Sinir Anatomisi

- **Basiller kısım:** Pons tabanına yakın olarak yukarı çıkar, temporal kemiğin petröz parçasının ucundan açı yaparak geçer, Dorello's kanalı aracılığı ile kavernöz sinüs'e girer

Abdusens Sinir Anatomisi

- **İntrakavernöz kısım:** Sinüs boşluğunda, internal karotid arterin hemen altında; superior orbital fissur boyunca Zinn halkası içinden orbita boşluğuna geçer
- **İntraorbital kısım:** Okulomotor sinirin iki dalı arasında, dış rektusun iç yüzünden girer

İzole Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Konjenital:** Az görülür, en sık neden nükleus hipoplazisi, 6 hafta içinde olguların %97'si düzelir
- **Edinsel:** Sık görülür

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Nükleer nedenler**

Aplazi

Hipoplazi

Nükleer dejenerasyon

Pontin hemorajiler

Tümörler

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Fasiküler nedenler**

– *Polinöritis kranialis:* Abdusens sinir ve diğer kranial sinirlerin birlikte hasarlanması

- Travma
- Vasküler nedenler (hemoraji, infarkt)
- Tümörler (glioma, astrositoma, ependimoma, medulloblastoma)
- Multiple skleroz

– *Raymond's Sendromu:* Aynı taraflı altıncı sinir felci ve karşı taraflı hemipleji

– *Millard-Gubler Sendromu:* Aynı taraflı abduzens ve fasiyal sinir felci ile karşı taraflı hemipleji

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Basiller kısımlar lezyonları**

KİBAS

Kranial taban kırıkları

Meningeal ödem

Enflamasyon

Vasküler nedenler (Anterior inferior serebellar arter ve basiller arter trombozu)

Tümörler (Serebral, nazofarengeal, serebellar, infratentorial, serebellopontin)

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Akustik nöroma:** Pontomedüller bileşkede, ilk belirti duymada azalma, ilk işaret korneal sensitivitede azalma
- **Gradenigo sendromu:** Orta kulak iltihabı sonucu temporal kemikte mastoidit gelişir, genç çocuklarda sık, 3-6 haftada düzelir

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **İntrakavernöz lezyonlar:**

Kavernöz sinüs trombozu

Karotid-kavernöz fistül

Karotid arter anevrizması

Meningioma

Granulomatöz lezyonlar

- **İntraorbital lezyonlar:**

Retrobulber tümörler

Paget hastalığı

Abdusens Sinir Felci Nedenleri

- **Diğer nedenler:**

DM

Kurşun ve arsenik zehirlenmeleri

Aşılama sonrası (difteri, tetanoz)

Virütik hastalıklar (zona, poliomyelit, grip)

Tiamin eksikliği

Lomber ponksiyon ve kontrastlı myelografi sonrası

Konversiyon

KLİNİK

- Abduksiyon defektif, adduksiyon normaldir
- Konverjan strabismus
- Diplopi
- Baş pozisyonu: Yüz felçli kasın hareketi yönüne çevrilir